

a Bna.) sempre s'ha usat més aviat *llargària*, en la llengua comuna [1379, 1550, docs. ross., *InvolC*]; ja freqüent en JoMartorell: «accepte vostra requesta a tota ultrança --- ab armes defensives cascú a sa voluntat --- les armes ofensives, una lança de *largària* de 14 palms, la gruixa cascú a sa voluntat, lo ferro de *largària* de 4 dits perquè no's puga rompre, spasi ---» (Ag. II, 210, cap. 137); *largaria* en el castellà dels valencians B. de Villalba (S. XVI) i Tosca (*DECH* III, 586b36-39); «una eixàrcia a qui dien ells la broxina, que és la reina de totes les axàrcies, la qual té 1200 brasses de *llargària*, que és tan caudalosa esta exàrcia que --- tragué de un vol ausades mil paneres de peix ---», Cristòfol Despuig (*Colloquis de Tortosa*, a. 1557).

També en el català central: B. de Maldà (*Excursions*, p. 42) etc., val., mall., i particularment vivaç a Eivissa (PzCabr.); on, a causa de la pronúncia vulgar *-ia > -i*, alguns el fan masculí («una planxeta d'aquei *lòrgàri*» a StVicent de Sa Cala, 1963). Però també s'ha usat molt amb aquest valor el *llarg* substantivat [1387 etc. *AlcM*, III]: «camp de 4 peus de ample y 120 de *llarc*: entre tot 486 peus», OPou (*ThPu.*, 79, construcció que repeteix passim). En el sentit de 'generositat' es diu *llarguesa* [Llull] i Llull havia també usat *llarquetat*.

Llargós. *Llargo* < cast. *largo* com a terme nàutic. *Llarguejar* [Llull]. *Llarguer* [fi S. xv], *vent llarguer* 'vent fresc, que infla bé les veles': «anaren al castell de Sanct Pere, e aquí sorgiren per sperar vent que fos un poc fortunal, e --- com veren lo vent *larguer* e bo, en la nit donaren vela, e dematí, apuntant la alba, ells foren en vista de Rodes», JnMartorell (Ag. I, 311, cap. 90); encara que també té ús terrestre («Carrer *llarguers*», maestr., nom d'un dels de Catí, 1961), continua essent, abans que tot, terme de gent de mar: *llarguera* una senya dels pescadors a la Vila d'Eivissa; Eduard Fontserè anotava *mar llarguera* = *mar llarga*, c. 1925 en el seu *DOrt.*, segurament de Blanes (*mar llarga* estat de la mar en què les ones són molt llargues, *AlcM*).

Llargarut, mot intensiu: «les campanes, que antes quedaban tancades y guarnides dintre de aquell campanar, que escassament se ohan --- vuy dia quedan cada una en lo finestral --- totes ab tramujes més *llargarudes* vista la campana», B. de Maldà (*Excursions*), però en valencià no es pronuncia així sinó *llarguerut* [Enric Valor, J. G. M., *AlcM*]; pot ser, doncs, ampliació sufixal partint de *llarguer*; si bé no oblidem la semblança amb les formes dialectals castelleses: xièlè *largaruto*, Màlaga *largoruto*, també cast. *langaruto* amb dissim. (1611), d'on regresivament *lángaro* a Arg., Col., Mèxic i C. Rica, i les altres formes castelleses que aplego en *DECH* III, 486b44-54; *llargut*, val. S.; *llargús* val. *Llargarinsana* b-emp. Un *llarguidemus* eiv. 'home alt i llargarut', eiv. (E. T. C. II, 222); un *llarguimany* men.; *llaringa* pron. mall. per *llarguinga*. Eiv. *llengardada* «taca o regalim llargarut» (*AlcM*), potser metàtesi de *llargandada*; però com que PzCabr. només defineix «manchón» hauríem d'estar més segurs que

això de «llargarut» no vingui d'una interpretació tendenciosa, per tenir la certitud que no és un derivat de *llangart* (*LLANGARDAIX*), ahusi a les taques i pigalleig dels llangardaixos.

Allargar 'prolongar' [Muntaner]: «pregam tuit N. Senyor --- que de nós. toлга los dies, e los *allarc* en bona vida a vosaltres» (Casac. III, 18.9, § 99); en matisos especials: 'diferir': «*allargar la paga*: differre solutionem --- *allargar* la jornada de la sitiada: differre vadimonium», OPou (*ThPu.*, 115); = it. *porgere*, llatí *porrigere*: «*allargar* la mà a la taula: porrigere manum in mensam», id. (id., 191); acc. estranya al cast. *alargar*, però que apareix en un clàssic andalús del S. XVI: «metiendo la mano en el seno --- sacó de él el pergamino y las joyas, que *alargó* al príncipe», G. Pérez de Hita (*Guerras Civiles de Granada*, ed. Blanchard II, 336); men. *allargar es coll* a una cosa 'consentir-hi' (AFerrer Ginart, *Rond.*, 212).

Amb particular vitalitat com a terme nàutic. *Llavors* 'allunyar-se': «provaràs un cap a 20 brases *allargat* de Sa Fullola» en indicacions de sondeig, a Caciàqués: o sigui 20 brases mar endins d'aqueixa roca costera (*Senyes del Cap de Creus* de B. Batlle, a. 1882-95); un baranda, en llenguatge murriesc però en un poble de la costa: «—*Allargui's*, si és servit, si no, vol pendre mal, jove (traient-se un ganivet de moltes esgarifós, fent petar el cric-crec de les molles)», Coromines (*De Plaer* --- IV, en *Putxinellis*, p. 184); també és d'una vila costera: «li tiraven de arcabusades allí hont lo sentian, avisant primer que fes *allargo*», Ciutadella, a. 1558 (*BABL* II, 79). *Allarguda* «cast. *alcance* etc.», *DOrt.*; EnValor proposa *allargada* per reemplaçar el francèsisme *plongeon*, per a «caiguda voluntària amb el cos *allargassat*, corn ho fan els porters del futbol» (c. 1950). *Allarguis* 'marge que deixen les cosidores i sastresses als vestits per poder allargar-los': «la seva nomenclatura de les malalties és casi bé proporcionada als *allarguis* de les dones», Genís Aguilar (*Julita*, p. 8, o sigui molt escassa en quantitat però que es pot donar molt); també *allargues* [*DOrt.*]. *Allarg. Allargador. Allargament*.

Allargassar [1911, Vogel; *DOrt.*]; *allargassament*. CPT.: *Llargament* adv. [1316]: «Yo parlé *largament* ab eyl e finalment respòs-me que ---», doc. cancelleresc [Finke, *Acta Ar.* III, 315]; 'extensament, amplament' en Muntaner; «ton frare que pogueras huy aver estort *largament* si tu-t volgue<s>sas», Reixac (traduint *aiseement* de l'original de la *Questa*, 134.11); «aquells qui, ensemps ab mi, foren benaventurats, dins Roma, vejen la sanc *largament* escampada dins lo mercat», AntCanals (*Providència*, NCL., 101); 'amb temps de sobres': «tengen bona sanitat --- que essent altra cosa --- serien V. M. per nosaltres *llargament* avisats», ross. a. 1580 (RLR LIII, 407).

¹ La pronúncia és pertot amb è oberta, tant en el femení com en el masculí: *camí lèrk*, Mola o Cova lèrga, allò és molt llerg. La tinc constatada i anotada a Sorita, Poble de Benifassà, Bel, Xert, St. Mateu, Albocàsser, Coves de Vinromà, Catí, Benassal, Benafigos, Culla, Orpesa, Borriol, Vilafamés, Cos-